

ĐỔI MỚI PHƯƠNG PHÁP DẠY HỌC MÔN GIÁO DỤC QUỐC PHÒNG VÀ AN NINH CHO SINH VIÊN TRƯỜNG ĐẠI HỌC CÔNG NGHỆ THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH THEO HƯỚNG TIẾP CẬN NĂNG LỰC NGƯỜI HỌC

Nguyễn Quốc Cường

Trung tâm giáo dục Chính trị - Quốc Phòng, Trường Đại học Công nghệ (HUTECH) Thành phố Hồ Chí Minh

Tóm tắt: GDQP&AN là một môn học quan trọng trong chương trình đào tạo đại học, góp phần nâng cao nhận thức, bồi dưỡng tinh thần yêu nước và trang bị kỹ năng quốc phòng cần thiết cho sinh viên. Để đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục theo hướng phát triển năng lực người học, phương pháp dạy học GDQP&AN tại Trường Đại học Công nghệ Thành phố Hồ Chí Minh cần có những cải tiến. Bài viết phân tích áp dụng các phương pháp dạy học hiện đại như dạy học theo tình huống, mô phỏng, thảo luận nhóm, đồng thời nhấn mạnh vai trò của thực hành trong rèn luyện kỹ năng thực tiễn. Bên cạnh đó, việc đổi mới trang thiết bị, phương tiện dạy học và ứng dụng công nghệ thông tin là giải pháp quan trọng nhằm nâng cao hiệu quả giảng dạy. Những đề xuất trong bài viết hướng đến mục tiêu xây dựng một môi trường học tập năng động, giúp sinh viên không chỉ nắm vững kiến thức mà còn có khả năng vận dụng linh hoạt trong thực tế, từ đó góp phần đào tạo nguồn nhân lực có trách nhiệm, bản lĩnh và sẵn sàng bảo vệ Tổ quốc.

Từ khóa: Giáo dục Quốc phòng và An ninh, đổi mới phương pháp giảng dạy, tiếp cận năng lực người học, thực hành, công nghệ thông tin, Trường Đại học Công nghệ Thành phố Hồ Chí Minh (HUTECH).

INNOVATING TEACHING METHODS FOR NATIONAL DEFENSE AND SECURITY EDUCATION FOR STUDENTS AT HO CHI MINH CITY UNIVERSITY OF TECHNOLOGY TOWARDS A LEARNER-CENTERED COMPETENCY APPROACH

Nguyen Quoc Cuong

Center for Political and National Defense Education, Ho Chi Minh City University of Technology (HUTECH)

Abstract: National Defense and Security Education (NDSE) is an essential subject in university curricula, contributing to raising awareness, fostering patriotism, and equipping students with necessary defense skills. To meet the requirements of educational innovation towards competency-based learning, the teaching methods of NDSE at Ho Chi Minh City University of Technology (HUTECH) need significant improvements. This article analyzes the application of modern teaching methods such as case-based learning, simulation, and group discussions while emphasizing the role of practical training in developing real-world skills. Additionally, upgrading teaching equipment and integrating information technology are considered crucial solutions to enhance teaching effectiveness. The proposed approaches aim to create a dynamic learning environment where students not only acquire knowledge but also develop the ability to apply it flexibly in practice, thereby contributing to training a responsible, resilient workforce ready to protect the nation.

Keywords: National Defense and Security Education, teaching method innovation, competency-based learning, practical training, information technology, Ho Chi Minh City University of Technology (HUTECH).

Nhận bài: 15/01/2025

Phản biện: 15/02/2025

Duyệt đăng: 19/02/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

GDQP&AN là một nội dung quan trọng trong chương trình đào tạo của các trường đại học, góp phần bồi dưỡng lòng yêu nước, ý thức bảo vệ Tổ quốc và trang bị những kiến thức, kỹ năng quân sự cần thiết cho sinh viên (SV). Đảng và Nhà nước ta luôn xác định GDQP là nhiệm vụ chiến lược trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Nghị quyết số 29-NQ/TW của BCH Trung ương Đảng khóa XI về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo đã nhấn mạnh: “Chuyển mạnh quá trình giáo dục từ chủ yếu trang bị kiến thức sang phát triển toàn diện năng lực và phẩm chất người học” (Ban Chấp hành Trung ương Đảng, 2013). Điều này đặt ra yêu cầu cấp thiết về đổi mới PPDH môn GDQP&AN theo hướng tiếp cận năng lực người học, giúp SV không chỉ tiếp thu kiến thức mà còn hình thành kỹ năng thực hành, tư duy phản biện và khả năng vận dụng trong thực tiễn.

Bên cạnh đó, Luật GDQP&AN năm 2013 cũng

nhấn mạnh trách nhiệm của các cơ sở giáo dục trong việc bảo đảm chất lượng giảng dạy, nâng cao hiệu quả GDQP đáp ứng yêu cầu xây dựng nền quốc phòng toàn dân vững mạnh. Trong bối cảnh cuộc cách mạng công nghiệp 4.0 đang tác động mạnh mẽ đến mọi lĩnh vực, việc ứng dụng công nghệ thông tin (CNTT), phương pháp dạy học (PPDH) hiện đại và mô hình đào tạo tích cực là xu thế tất yếu nhằm nâng cao hiệu quả học tập của SV. Đặc biệt, theo Chỉ thị số 12-CT/TW của Bộ Chính trị về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác GDQP&AN, việc đổi mới nội dung, chương trình và PPDH môn GDQP&AN cần gắn với thực tiễn, phù hợp với đối tượng đào tạo và yêu cầu nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới.

Xuất phát từ những yêu cầu trên, việc nghiên cứu và đề xuất các giải pháp đổi mới PPDH môn GDQP&AN theo hướng tiếp cận năng lực người học tại Trường Đại học Công nghệ Thành phố Hồ

Chí Minh là một yêu cầu cấp thiết.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. PPDH theo hướng tiếp cận năng lực người học

2.1.1. Khái niệm

PPDH theo hướng tiếp cận năng lực người học là cách tiếp cận giáo dục hiện đại, nhấn mạnh vào việc phát triển toàn diện phẩm chất và năng lực của người học thay vì chỉ truyền đạt kiến thức một chiều. Theo Nghị quyết số 29-NQ/TW của BCH TW Đảng về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, giáo dục cần “chuyển từ chủ yếu trang bị kiến thức sang phát triển toàn diện năng lực và phẩm chất người học”. Điều này có nghĩa là việc giảng dạy không chỉ tập trung vào việc ghi nhớ kiến thức mà còn giúp SV có khả năng vận dụng, sáng tạo và giải quyết các vấn đề thực tế. Theo UNESCO (2017), tiếp cận năng lực là PP giáo dục tập trung vào đầu ra của quá trình học tập, trong đó người học được phát triển các năng lực cần thiết để có thể thích ứng với môi trường làm việc và cuộc sống. Như vậy, PPDH này không chỉ giúp SV tiếp thu kiến thức một cách chủ động mà còn rèn luyện các kỹ năng thực hành, tư duy phản biện, làm việc nhóm, giao tiếp và giải quyết vấn đề trong bối cảnh thực tế.

2.1.2. Đặc điểm PPDH theo hướng tiếp cận năng lực người học

Đầu tiên, PP này lấy người học làm trung tâm, trong đó GV đóng vai trò hướng dẫn, tạo điều kiện để SV tự tìm hiểu, nghiên cứu và phát triển năng lực cá nhân. SV được khuyến khích tham gia vào quá trình học tập một cách chủ động, tự giác và sáng tạo. Thứ hai, PP này gắn kết lý thuyết với thực tiễn, không chỉ dừng lại ở việc tiếp thu kiến thức mà còn chú trọng đến việc ứng dụng vào thực tế. SV có cơ hội thực hành, tham gia vào các tình huống mô phỏng và giải quyết các vấn đề thực tế. Bên cạnh đó, PPDH này còn giúp phát triển đa dạng kỹ năng cho người học, ngoài kiến thức chuyên môn, còn rèn luyện các kỹ năng mềm như tư duy phản biện, giao tiếp, làm việc nhóm và ra quyết định. Cuối cùng, PP này đánh giá dựa trên năng lực thực tế, tức là kết quả học tập không chỉ được đánh giá qua bài kiểm tra lý thuyết mà còn thông qua việc quan sát khả năng vận dụng kiến thức vào thực tế, thực hành kỹ năng và khả năng giải quyết vấn đề.

2.1.3. Các PPDH theo hướng tiếp cận năng lực người học

Đầu tiên, PPDH theo tình huống yêu cầu GV xây dựng các tình huống thực tế để SV phân tích, thảo luận và đề xuất giải pháp. PP này giúp phát triển tư duy phản biện và kỹ năng giải quyết vấn đề. Tiếp theo, PPDH theo dự án tạo cơ hội cho SV

làm việc theo nhóm để thực hiện một dự án cụ thể liên quan đến nội dung môn học, qua đó rèn luyện kỹ năng hợp tác, nghiên cứu và sáng tạo.

PP mô phỏng và thực hành sử dụng các mô hình mô phỏng, công nghệ thực tế ảo (VR) giúp SV có những trải nghiệm thực tế trong quá trình học tập, qua đó nâng cao khả năng vận dụng kiến thức vào thực tiễn. Cuối cùng, học tập kết hợp (Blended Learning) kết hợp giữa học trực tuyến và học trực tiếp, tối ưu hóa thời gian học tập, giúp SV có thể tự nghiên cứu và thực hành hiệu quả hơn. Các PP này không chỉ nâng cao chất lượng học tập mà còn tạo ra môi trường học tập chủ động và sáng tạo cho SV.

2.1.4. Ý nghĩa PPDH theo hướng tiếp cận năng lực người học

PPDH theo hướng tiếp cận năng lực người học mang lại nhiều ý nghĩa quan trọng. Trước hết, PP này giúp SV phát triển năng lực thực tế, không chỉ học lý thuyết mà còn có cơ hội rèn luyện kỹ năng thực hành và nâng cao khả năng vận dụng kiến thức vào thực tế. Thứ hai, PP này tăng cường tính chủ động, sáng tạo của người học, khi SV không còn thụ động tiếp nhận kiến thức mà phải tự tìm tòi, nghiên cứu và đưa ra giải pháp cho các vấn đề thực tế. Bên cạnh đó, PP này cũng giúp nâng cao hiệu quả giảng dạy, GV có thể đánh giá chính xác năng lực của SV, từ đó điều chỉnh PP giảng dạy phù hợp để nâng cao chất lượng đào tạo. Cuối cùng, PP này góp phần nâng cao chất lượng nguồn nhân lực, giúp đào tạo SV có đủ kiến thức, kỹ năng và bản lĩnh để đáp ứng yêu cầu của xã hội và bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới.

2.2. Đổi mới PPDH môn GDQP&AN cho SV Trường Đại học Công nghệ Thành phố Hồ Chí Minh theo hướng tiếp cận năng lực người học

Để nâng cao chất lượng giảng dạy môn GDQP&AN theo hướng tiếp cận năng lực người học, Trường Đại học Công nghệ Thành phố Hồ Chí Minh cần đổi mới mạnh mẽ về Bên cạnh đó, PPDH này còn giúp phát triển đa dạng kỹ năng cho người học, ngoài kiến thức chuyên môn, còn rèn luyện các kỹ năng mềm như tư duy phản biện, giao tiếp, làm việc nhóm và ra quyết định., tăng cường các hoạt động thực hành và ứng dụng công nghệ trong quá trình đào tạo. Việc đổi mới này không chỉ giúp SV tiếp thu kiến thức tốt hơn mà còn nâng cao kỹ năng thực tế, góp phần hình thành phẩm chất và năng lực phù hợp với yêu cầu bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới.

Trước hết cần vận dụng các PPDH hiện đại, GV cần chuyển từ PP giảng dạy truyền thống một chiều sang các PP giảng dạy tích cực, lấy người

học làm trung tâm. Các PP như dạy học theo tình huống, dạy học theo dự án, thảo luận nhóm và mô phỏng thực tế sẽ giúp SV phát triển tư duy phản biện và khả năng giải quyết vấn đề. Chẳng hạn, thay vì chỉ giảng giải lý thuyết về chiến thuật chiến đấu bộ binh, GV có thể tổ chức các buổi học theo tình huống, trong đó SV được phân tích và đưa ra phương án xử lý các tình huống giả định như hành quân trong điều kiện địa hình phức tạp hoặc bảo vệ mục tiêu quan trọng. Việc này giúp SV chủ động tiếp cận kiến thức, nâng cao khả năng ứng dụng vào thực tế thay vì chỉ tiếp thu thụ động.

Thứ hai cần tăng cường các PPDH thực hành, việc đào tạo GDQP&AN không chỉ dừng lại ở lý thuyết mà cần có sự kết hợp chặt chẽ với thực hành để rèn luyện kỹ năng thực tiễn cho SV. Các nội dung như đội hình đội ngũ, bắn súng, sơ cứu vết thương, phòng chống cháy nổ và ứng phó với chiến tranh công nghệ cao cần được giảng dạy thông qua các buổi thực hành trực tiếp. VD trong nội dung huấn luyện bắn súng, ngoài việc học lý thuyết về cấu tạo súng và kỹ thuật bắn, sinh viên cần được tham gia thực hành bắn súng bằng mô hình mô phỏng hoặc trên thao trường thực tế. Điều này giúp SV hình thành kỹ năng thao tác vũ khí chính xác, nâng cao khả năng xử lý tình huống khi cần thiết. Bên cạnh đó, các buổi thực hành sơ cứu thương, kỹ năng sinh tồn trong điều kiện chiến đấu cũng giúp SV nắm vững kiến thức và có thể áp dụng trong thực tế.

Thứ ba tiếp tục đổi mới trang thiết bị, phương tiện dạy học và ứng dụng CNTT trong giảng dạy, việc hiện đại hóa cơ sở vật chất đóng vai trò quan trọng trong việc nâng cao hiệu quả giảng dạy GDQP&AN. Nhà trường cần đầu tư các phương tiện hỗ trợ giảng dạy như hệ thống mô phỏng chiến thuật quân sự, phần mềm thực tế ảo (VR) để giúp sinh viên trải nghiệm các tình huống huấn luyện thực tế ngay trong lớp học. VD việc sử dụng kính thực tế ảo trong giảng dạy giúp SV có thể tiếp cận mô hình thao trường ảo, thực hành các kỹ năng tác chiến trong môi trường mô phỏng một cách an toàn và hiệu quả hơn. Ngoài ra, việc ứng

dụng CNTT trong giảng dạy thông qua hệ thống e-learning, bài giảng điện tử, video minh họa và phần mềm mô phỏng quân sự sẽ giúp SV học tập linh hoạt hơn, có thể ôn tập và thực hành ngay cả ngoài giờ học chính khóa.

Như vậy, đổi mới PPDH môn GDQP&AN theo hướng tiếp cận năng lực người học tại HUTECH không chỉ giúp nâng cao chất lượng giảng dạy mà còn phát huy tính chủ động, sáng tạo của SV. Việc kết hợp các PP giảng dạy hiện đại, tăng cường thực hành và ứng dụng công nghệ sẽ góp phần tạo ra thế hệ SV có ý thức quốc phòng vững vàng, sẵn sàng đáp ứng nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc trong bối cảnh mới.

III. KẾT LUẬN

Đổi mới PPDH môn Giáo dục Quốc phòng và An ninh theo hướng tiếp cận năng lực người học là yêu cầu cấp thiết nhằm nâng cao chất lượng giáo dục, đáp ứng mục tiêu đào tạo SV toàn diện cả về kiến thức, kỹ năng và phẩm chất. Việc vận dụng các PPDH hiện đại, tăng cường thực hành và ứng dụng công nghệ thông tin không chỉ giúp SV tiếp thu kiến thức một cách chủ động, hiệu quả mà còn nâng cao khả năng vận dụng vào thực tiễn, góp phần hình thành bản lĩnh chính trị, ý thức trách nhiệm và kỹ năng sẵn sàng bảo vệ Tổ quốc.

Tại Trường Đại học Công nghệ Thành phố Hồ Chí Minh, việc đổi mới PPGD GDQP&AN cần được triển khai đồng bộ, từ cải tiến nội dung bài giảng, đa dạng hóa hình thức tổ chức dạy học đến đầu tư cơ sở vật chất, trang thiết bị hiện đại. Sự kết hợp giữa lý thuyết và thực hành, giữa PP truyền thống và công nghệ tiên tiến sẽ tạo môi trường học tập tích cực, giúp SV không chỉ hiểu biết về quốc phòng mà còn có khả năng áp dụng vào thực tiễn cuộc sống. Trong bối cảnh hội nhập và sự phát triển mạnh mẽ của khoa học công nghệ, việc tiếp tục nghiên cứu, cải tiến PPDH là một nhiệm vụ lâu dài, đòi hỏi sự phối hợp chặt chẽ giữa nhà trường, GV và SV. Điều này sẽ góp phần đào tạo thế hệ trẻ có đầy đủ tri thức, kỹ năng và tinh thần sẵn sàng bảo vệ độc lập, chủ quyền và an ninh quốc gia trong mọi tình huống.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam. (2013). Nghị quyết số 29-NQ/TW về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế.
- [2]. Quốc hội nước Cộng hòa Xã hội Chủ nghĩa Việt Nam. (2013). Luật Giáo dục Quốc phòng và An ninh. NXB Chính trị Quốc gia Sự thật.
- [3]. Bộ Chính trị. (2007). Chỉ thị số 12-CT/TW về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác giáo dục quốc phòng và an ninh trong tình hình mới.
- [4]. Bộ Giáo dục và Đào tạo. (2014). Thông tư số 05/2014/TT-BGDĐT về việc ban hành Chương trình Giáo dục Quốc phòng và An ninh trong các cơ sở giáo dục đại học.
- [5]. Trần Văn Tín. (2020). Đổi mới phương pháp giảng dạy môn Giáo dục Quốc phòng và An ninh theo hướng phát triển năng lực người học. Tạp chí Giáo dục Quốc phòng và An ninh, (4), tr. 20-25.